

УДК 656.13

В. Л. Араньо, бакалавр

Донбаська національна академія будівництва і архітектури, м. Краматорськ, Україна
nik@donnaba.edu.ua

АРХИТЕКТУРА: НОВА ТИПОЛОГІЯ ТА ВИКЛИКИ ЗУМОВЛЕНІ ЕВОЛЮЦІЄЮ СТРУКТУРИ СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Стаття присвячена розгляду та аналізу нової для України типології будівель - центрів об'єднаної територіальної громади; розгляд зарубіжного досвіду і схожих моделей.

Ключові слова: архітектурна типологія, об'єднані територіальні громади.

В. Л. Араньо, бакалавр

Донбасская национальная академия строительства и архитектуры, г. Краматорск, Украина
nik@donnaba.edu.ua

АРХИТЕКТУРА: НОВАЯ ТИПОЛОГИЯ И ВЫЗОВЫ ОБУСЛОВЛЕННЫЕ ЭВОЛЮЦИЕЙ СТРУКТУРЫ ОБЩЕСТВА В УКРАИНЕ

Статья посвящена рассмотрению и анализу новой для Украины типологии зданий - центров объединенной территориальной общины; рассмотрение зарубежного опыта и похожих моделей.

Ключевые слова: архитектурная типология, объединенные территориальные общины.

В. Arano, MSc Student

Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture, Kramatorsk, Ukraine
nik@donnaba.edu.ua

ARCHITECTURE: A NEW TYPOLOGY AND CHALLENGES CONDITIONED BY THE EVOLUTION OF THE SOCIETY STRUCTURE IN UKRAINE

The article is devoted to the consideration and analysis of a new for Ukraine typology of buildings - centers of the united territorial community; foreign experience and similar models have been reviewed.

Keywords: architectural typology, united territorial communities.

Актуальність теми. Комплекс процесів які відбуваються в українському суспільстві серед яких: територіальна реформа, спрямована на децентралізацію та формування територіальних громад; становлення громадянського суспільства; все більший вплив новітніх технологій на повсякденне життя; загальна цифровізація - ставлять ряд викликів перед спеціалістами з різних галузей в тому числі перед архітекторами, час потребує пошуку нових архітектурних рішень та їх втілення у нових формах.

Мета роботи. Визначити можливі напрямки розвитку нової архітектурної типології, особливості внутрішніх процесів та комбінацій функцій, вияв загальних тенденцій та вплив цих факторів на формоутворення; аналіз на минулого досвіду, сучасного практичного досвіду та закордонного досвіду функціонування центрів територіальних громад .

Основна частина роботи. Громада — українська назва спільноти, яка є невід'ємною частиною історичного й культурного коду країни та знаходить своє відображення в сучасних суспільних рухах та архітектурних формах. Відбувається відродження характерних для

культурного коду України форм комунікації та взаємодії громадян основу якого склали громади.

Пошук нових символів та створення нових культурно політичних явищ що неодмінно диктують свої вимоги до архітектури.

Територіальна реформа та інші процеси запустили ряд змін та призвели до появи новою архітектурної типології.

Функціонування центрів об'єднаних територіальних громад та ЦНАП.

В Україні набуває популярності концепція за якої центр об'єднаної територіальної громади повинен включати у себе три основні блоки:

- Амбулаторію;
- Центр надання адміністративних послуг ЦНАП;
- Центр безпеки який включає у собі пожежну частину та відділ поліції.

Центри надання адміністративних послуг самі по собі являють собою об'єкти в яких поєднуються багато функцій. Крім основної функції – надання адміністративних та соціальних послуг населенню вони можуть включати у себе функції загсу, в них є кімнати для проведення урочистих подій, дитяча кімната, кафе, бібліотеки та інші.

Поки що не можна говорити про наявність централізованого стандарту. Моделі функціонування ЦНАП можуть буди самими різноманітними та відрізнятися в залежності від особливостей громади.

Можна також відмітити такі особливості як то:

- робота за принципом «Єдиного вікна»;
- відмова від кабінетно-коридорної системи, перехід до так званих «Опенспейсів»;
- поділ на фронт-офіс де відбувається прийом громадян та Бек-офісу де йде підготовка документів.

Найважливішим елементом у ЦНАП є набір послуг, що пропонується громадянам. Це мають бути найнеобхідніші, так звані “базові” послуги.

Особливим викликом стала робота в громадах, “столиці” яких є водночас районними центрами. Там ще з 1 січня 2014 року утворені ЦНАП при райдержадміністраціях. На жаль, це переважно слабкі інституційно та інфраструктурно центри надання адмінпослуг.

Пропонується підхід співпраці ОТГ та РДА, щоб для громадян у такому селищі чи місті був **один** ЦНАП (“спільний”/”міськрайонний”), з максимальним переліком послуг. Це не лише зручно для споживачів послуг, але й заощаджує публічні ресурси, враховує перспективи змін на районному рівні влади тощо. Також це дозволяє зберегти кваліфікований персонал РДА, в тому числі шляхом переведення в органи місцевого самоврядування працівників РДА при ліквідації ЦНАП РДА. Проте там, де співпраця РДА та ОМС є неможливою. Програма надає підтримку створенню ЦНАП ОТГ, як основної точки доступу до послуг. Але, працюючи з сільськими ОТГ, ця проблема стала ще більш виразною. Бо, маючи у складі ОТГ 20-50 населених пунктів, відстані по 10-40 кілометрів, очевидно, що одним офісом ЦНАП обмежитися неможливо.

Часто замість великого офісу ЦНАП, краще робити акцент на рівномірне покриття більших населених пунктів громади точками доступу до послуг – віддаленими робочими місцями, максимально залучати старост до цієї роботи, за потреби, використовувати мобільний ЦНАП.

Перший в Україні мобільний ЦНАП - це спеціальне авто, повністю облаштоване місцями для двох адміністраторів і трьох відвідувачів, надає 80 послуг в форматі «єдиного

вікна» безпосередньо в селищах і селах. Така модель успішно зарекомендувала себе в європейських практиках і є абсолютною новинкою для України.

У мобільному ЦНАП надаються найпопулярніші для жителів громади послуги, передбачена можливість встановлення паспортного обладнання, працює термінал для розрахунків платіжною картою. Плата за надані послуги буде надходити в бюджет громади. «ЦНАП на колесах» включає в себе і модель «виїзного адміністратора», коли адміністратори надають послуги громадянам на дому.

Аналогів криворізькому ЦНАП на колесах ще немає в Україні. За лічені хвилини вантажівка перетворюється в сучасний офіс адмінпослуг.

«За допомогою пульта розкладаємо авто. Натягуємо стелю, стіни, розставляємо меблі. Усередині - все, як у звичайному офісі. Є електрика, система опалення, комп'ютерна техніка, кондиціонер », Авто-ЦНАП курсує віддаленими районами Кривого Рогу. Про візит фахівців жителів попереджають заздалегідь, роблять оголошення.

«Якби не цей чудо-автомобіль, довелося б їхати в місто, витратити гроші на проїзд, сидіти в черзі. Тут все швидко, зручно».

Одночасно там можуть перебувати до 15 осіб. Прийом ведуть 4 фахівця.

«У виїзному ЦНАП можна зареєструвати бізнес, нерухомість, оформити пропуску. Всього понад 130 послуг».

На рахунку ЦНАП-трансформера вже більше 30 виїздів. У планах міста - придбати ще один такий офіс адмінпослуг на колесах.

Так, є унікальний мобільний офіс ЦНАП в Кам'янському та авто-трансформер в Кривому Розі.

Цитати з різних джерел:

- «Старт реформи було дано в квітні 2014 р.».

- "Реформа децентралізації - це в першу чергу розвиток людського потенціалу. Невід'ємною складовою цього розвитку є наближення послуг до людини і надання якісних сервісів. Зокрема і адміністративних послуг. Центри надання адміністративних послуг є особою влади в громадах. Тому розвиток системи ЦНАП є маркером успішності реформи».

- «Реформа передбачає створення трирівневої системи: громада, район, регіон».

- «Взагалі розподіл повноважень здійснюється за принципом субсидіарності, який говорить: найближче до споживача, але при умові, що ця послуга буде надана якісно. 95% послуг для людей здійснюється на рівні громади. В результаті після реформи адмінтерустрою не буде ніякої доцільності їздити людям в районний центр: там будуть переважно тільки ті органи управління, які напряму з людьми не працюють (напр., управління охорони здоров'я, управління освіти і держадміністрація)».

- «З 2012 року в Україні розпочалося офіційне створення центрів надання адміністративних послуг — ЦНАП».

Держава створює їх для полегшення отримання послуг фізичними та юридичними особами і для усунення корупційного ризику, адже завдяки таким центрам громадяни не контактують з чиновниками.

Ухвалений у 2012 році закон "Про адміністративні послуги" зобов'язав створювати ЦНАП лише державні адміністрації та міста обласного значення, але внаслідок процесу об'єднання територіальних громад ЦНАП почали з'являтися і в ОТГ»

«З 1 жовтня жоден державний орган не має права вимагати довідки, навіть електронні. Адже маючи безкоштовний доступ до реєстру, чиновники зможуть зробити це власноруч. Це стосується не тільки довідок, а й, наприклад, документів про народження, шлюб та інших».

«Інформаційна система «Вулик» відрізняється від аналогів доступом до публічних реєстрів та обміну даних в онлайн-режимі через систему «Трембіта». Це дозволить прискорити процес надання адміністративних послуг для громадян та юридичних осіб у 10 разів. Інформаційна система «Вулик» підвищить доступність та якість адміністративних послуг, що надаються ЦНАПами, та забезпечить надійне зберігання й захист інформації. Вона прискорить роботу адміністраторів ЦНАПів завдяки переходу до електронного документообігу та спрощеному доступу до даних державних реєстрів у режимі реального часу.»

Набір базових функцій центрів об'єднаних територіальних громад:

Таблиця 1

Власні та делеговані повноваження об'єднаних територіальних громад в Україні

Власні повноваження	Делеговані повноваження
Реалізація пов'язана з необхідністю вирішення питань місцевого значення, надання громадських послуг	здійснення пов'язане з необхідністю ефективного виконання функцій державної влади на місцях, тобто реалізації принципу субсидіарності
<ul style="list-style-type: none"> - планування розвитку громади та формування бюджету; - забезпечення економічного розвитку, в т.ч. залучення інвестицій та розвиток підприємництва; - управління земельними ресурсами, надання дозвільно-експлуатаційних послуг на будівництво; - розвиток місцевої інфраструктури та благоустрій територій; - надання житлово-комунальних послуг; - утримання вулиць та доріг на території громади; - організація пасажирських перевезень на території громади; - громадська безпека силами муніципальної поліції; - пожежна безпека 	<ul style="list-style-type: none"> - соціальна допомога через територіальні центри; - адміністративні послуги через центри їх надання (в громадах); - управління школами та дитсадками; - первинна медична допомога; - утримання та організація роботи будинків культури, клубів, бібліотек, стадіонів, спортивних майданчиків

Таблиця 2

Компетенція органів місцевого самоврядування базового рівня в окремих країнах Європи

Держава	Компетенція органів місцевого самоврядування
Данія (рівень муніципалітету)	<ul style="list-style-type: none"> - забезпечення надою освітою та фінансування соціальних послуг; - піклування про дітей та їхній соціальний захист; - початкова школа, включно з будь-якою спеціалізованою освітою та спеціалізованою педагогічною допомогою для малих дітей; - спеціальна освіта для дорослих; - піклування про людей похилого віку; - охорона здоров'я: профілактика захворювань, лікування та реабілітація, які не потребують госпіталізації, лікування алкогольної та наркотичної залежності, амбулаторне лікування, місцева стоматологічна допомога, спеціальна стоматологічна допомога та психологічна підтримка; - забезпечення проектів із запобігання безробіття для осіб без страховки; - забезпечення інтеграції та вивчення мови іммігрантами; - надання публічних послуг громадянам щодо сплати податків та забезпечення збору податків у співпраці з державними податковими центрами; - ресурсна забезпеченість громад та готовність до надзвичайних ситуацій; - охорона довкілля та місцеве планування (планування щодо водопостачання, переробки побутових відходів та каналізації); - сприяння місцевому бізнесу та туризму; - участь у регіональних транспортних компаніях; - підтримка у належному стані доріг місцевого значення; - підтримка та забезпечення бібліотек, музичних шкіл, спортивних майданчиків та культури <p>(У Данії близько двох третин усіх державних функцій виконуються на комунальному рівні. Жодна країна ЄС або ОЕСР ще не досягла цього показника. Приблизно три чверті всіх публічних службовців Данії працюють у органах комунального рівня, тому що держава відмовилася від багатьох власних або підпорядкованих органів)</p>
Норвегія (рівень муніципалітету)	<ul style="list-style-type: none"> - дитячі дошкільні заклади; - початкова і середня неповна освіта; - первинні пункти медичної допомоги; - служби соціального страхування; - догляд за людьми похилого віку та інвалідами; - культура і спорт; - церква; - комунальне господарство (водопостачання, каналізація, вивіз сміття); - місцеве планування та землекористування
Польща (рівень муніципалітету)	<ul style="list-style-type: none"> - землеустрій; - управління нерухомістю; - охорона довкілля;

Держава	Компетенція органів місцевого самоврядування
	<ul style="list-style-type: none"> - водне господарство; - житлова технічна інфраструктура; - місцевий транспорт; - соціальна допомога; - охорона здоров'я; - освіта; - культура й охорона пам'яток архітектури; - спорт і активний відпочинок; - ярмарки ринки та торгівельні центри; - озеленення на рівні гміни; - цвинтарі на рівні гміни; - запобігання пожежам та повеням, громадський порядок й безпека громадян, пожежна безпека
Швеція (рівень муніципалітету)	<p>Сфери повноважень які реалізуються згідно з принципом місцевого самоврядування:</p> <ul style="list-style-type: none"> - культура та рекреація;- підтримка мережі доріг місцевого значення; - благоустрій громадських парків; - водопостачання, управління каналізаційними системами та переробкою побутових відходів; - енергопостачання - захист довкілля; <p>Сфери повноважень за спеціальним законодавством:</p> <ul style="list-style-type: none"> - піклування про людей похилого віку; - соціальні послуги; - школи; - міське планування; - послуги що надаються у надзвичайних ситуаціях; - територіальне планування

Приклади центрів в Україні.

Документ-сервіс «Готово!» - це сучасна установа, яка надає більше 130 видів державних послуг в одній будівлі за абсолютно новими підходами і принципами,

Всього документ-сервіс «Готово» надаватиме послуги за наступними напрямками:

- державна реєстрація;
- архітектура і будівництво;
- земельні відносини;
- міграційне адміністрування.

Всі дії в Центрі будуть здійснюватися за принципом «єдиного вікна». Буде оснащений фронт-офіс для подачі та отримання документів і бек-офіс для обробки інформації. Крім того, буде працювати сучасний call-центр для надання послуг та консультацій.

Зовні з'явиться арт-простір зі сквериком, скульптурами, лавочками та ліхтарями, також буде працювати Wi-Fi.

Усередині центру працюватимуть кафе, виставка картин і скульптур сучасного мистецтва. Тут можна буде проводити час в очікуванні своєї черги.

Розглянемо Досвід «Будинків юстиції» у Грузії.

«Будинки юстиції» державна установа Грузії, одна будівля, в рамках якого зібрано більшість державних сервісів.

Тут об'єднані послуги:

- палати нотаріусів Грузії,
- національного агентства публічного реєстру,
- агентства цивільного реєстру,
- національного архіву і національного бюро по виконанню.

Мета Будинки Юстиції - видача документації та здійснення обслуговування, на яке держава має ексклюзивне право. В даний час в Будинку Юстиції в одному просторі можна скористатися більш ніж 300 різними сервісами.

Споживача, який прийшов до Будинку Юстиції зустрічають біля входу консультанти, які, в залежності від цікавлять споживача питань, направляють його до оператора. Основною відмінністю Будинки Юстиції в Тбілісі від інших подібних будинків юстиції в Грузії стали дві інноваційні технології обслуговування клієнтів - Just Cafe і Just Drive.

Just Cafe - це дуже проста і логічна технологія суть якої полягає в тому, що відвідувач отримує майже всі ті ж послуги, які може отримати у консультанта, але не в офісі, а в кафе. У звичайному кафе при будинку юстиції. Можна зайти прямо з вулиці і замовити собі вина, хачапури, а заодно закордонний-паспорт! Більш того, стінки в кафе спеціально зроблені білого кольору, тому, що фотографують на паспорт прямо тут же, за столом, на тлі цієї білої стіни, можна навіть не вставати з-за столу.

Just Drive, це теж дуже проста і логічна технологія. Для отримання вже готових документів зовсім не обов'язково заходити в Будинок Юстиції. Можна просто під'їхати на машині, як в Макдональдсі, до спеціального терміналу і піднести до нього іD-Карту (в Грузії немає внутрішніх паспортів, у всіх громадян іd-карти з вбудованим мікрочіпом) Якщо необхідні документи є, то шлагбаум відкриється і машину пропустять до віконця, у якого вже чекатиме співробітник Будинку Юстиції з усіма документами які треба буде видати громадянину.

В Грузії відвідувач Будинку юстиції часто навіть не знає, яке з відомств готує для нього документ. Він просто звертається до службовцю, платить мито і швидко отримує результат.

«Архітектурна студія Fuksas недавно успішно завершила проект Будинку юстиції в місті Тбілісі, Грузія. Спочатку задумана, як найбільший в світі центр соціального обслуговування, ця пам'ятка, яка тепер знаходиться на набережній Тбілісі, збігається також з проведенням інноваційної програми з підтримки яскравих і нестандартних архітектурних проектів. Гігантський вінок з одинадцяти білосніжних пелюсток охоплює будівлю, що прикрашає берега річки Кури.

У Будинку юстиції доступні послуги не тільки Мін'юсту, а й столичної мерії, служби податків, сервіс-центрів МВС. Тут розташовуються Національний банк Грузії, Міністерство Енергетики, а також Управління цивільного і національного реєстру.

Загальна площа будівлі становить 28 000 м². Вона складається з 7 окремих секцій, що містять різні за функціональним призначенням офіси (кожна споруда складається з 4 поверхів, що знаходяться на різних рівнях).

Ці будівельні обсяги, розташовані навколо Центральної міської площі, яка є головним ядром проекту, де відвідувачам пропонуються перші і найнеобхідніші послуги. Різні офісні приміщення з'єднані один з одним внутрішніми пішохідними мостами, сконструйованими на різній висоті.

Над основним публічним простором підносяться 11 великих пелюсток які являють собою тентові конструкції, які є незалежними як формально, так і структурно від іншої частини будівлі. Три найбільших з них охоплює найважливіші будівлі комплексу.

Білі пелюстки, різні за своєю геометрією і розмірами, досягають майже 35 метрів і підтримуються сталевими конструкціями колон, виконаних у формі стовбурів дерева. Вони розташовані як зовні, так і всередині будівлі і, так само як пелюстки, незалежні від конструктивної системи комплексу.»

Мабуть, найважливіше грузинське винахід на пострадянському просторі - Будинки Юстиції. Їх на території країни відкрито вже п'ять, а ще сім знаходяться в процесі будівництва. Будинки Юстиції - це місце, де громадянин безпосередньо контактує з державою за допомогою спеціально розробленої інфраструктури, що має свою назву і стала вже пізнаваним брендом.

Звичайно, побудувати подібне будівлю не так складно, як звести в одну бази всі реєстри та держслужби в країні. Над створенням цієї системи Грузія працювала кілька років.

Цитати які окреслюють можливі напрями розвитку у наданні послуг:

«Нової типологією Amazon планує замінити одноповерхові логістичні центри, які за площею вже розростаються до сотень тисяч кв. метрів. Так компанія хоче знову повернути склади в центр міста, щоб ще швидше обслуговувати клієнтів.

Внутрішня структура організована навколо центральної ліфтової шахти. З рівня вулиці по ній піднімаються вантажі і розподіляються по вежі на платформах. Передбачається, що обслуговувати споруди будуть люди, хоча можлива і повністю автоматизована система.

Крім складів є вже і проекти будинків, адаптованих під новий тип життя з дронами. Концепт апартаментів Drone Tower забезпечує кожному квартиру посадочним майданчиком. Такі широкі шестикутні балкони одночасно стануть місцем для відпочинку і замінять поштові скриньки.»

«Демографія клієнтів у держорганів змінюється, неухильно молодшає, а головним пристроєм для доступу до будь-яких видів послуг є мобільний телефон. Виходячи з цього, варто сказати, що послуги державних органів повинні максимально наблизитися до стандартів, що дозволяють легко і швидко отримати всі необхідні послуги, довідки, дозволи. Тільки уявіть, що для реєстрації в соціальних мережах, вам довелося б спочатку завантажити та заповнити спеціальну форму, підписати її, поставити «мокру печатку», відсканувати і відправити назад. У багатьох країнах так і продовжують надавати послуги населенню. Самовираження в 140 символах, ємний і спрощений до мінімуму формат транзакцій в соціальних мережах - це те, до чого звикло молоде покоління.»

«Державні послуги-від роботи з податковою звітністю до видачі дозволів на будівництво-переводяться в цифровий формат і все ширше надаються через Інтернет. Цей процес був вперше запущений більше 15 років тому. В останні роки цифровізацією своїх послуг займається більшість держав, проте рішення в цій сфері поки що істотно різняться за рівнем поширеності. Чим зумовлена ця різниця? Електронні послуги можуть набути широкого поширення при цифровізації максимальної кількості послуг у всіх сферах

взаємодії громадян з державою, а не тільки за основними напрямками (штрафи, податки, дозволи). Наприклад, в 2017 р уряд емірату Дубай реалізувало пілотний проект «Тільки онлайн», в рамках якого протягом одного дня були закриті центри держпослуг, а 950 послуг 32 органів влади стали доступні виключно в електронному форматі. Крім того, в даний час 55 послуг 24 органів влади Дубая надаються в єдиному мобільному додатку Dubai Now. Доступ до самих затребуваних послуг через мобільний додаток полегшує життя громадян і сприяє популяризації подібних рішень. Уряд Москви через свій веб-портал надає 250 видів послуг в наступних областях: бізнес, освіта, охорона здоров'я, житло, приватний і громадський транспорт, питання сім'ї, соціальна підтримка, культура, спорт, оформлення документів, робота, штрафи, допомога інвалідам, надзвичайні ситуації і безпека, охорона навколишнього середовища та тварин, робота зі скаргами. Десять найпопулярніших послуг надаються через мобільний додаток. У той же час в Берліні, де електронними державними послугами користується відносно невелика частка населення, є онлайн 75 видів послуг, перелічених без поділу на категорії на сайті міського уряду. Міське мобільний додаток держпослуг дозволяє лише отримати інформацію, як і де жителі можуть отримати ту чи іншу послугу, котрі дають доступ до самої послуги. Безсумнівно, повна цифровізація процесу надання державних послуг вимагає значних ресурсів.»

Як бачимо помітною світовою тенденцією є цифровізація та автоматизація надання послуг.

Ми можемо спостерігати принципіальну зміну парадигми самовизначення людини по відношенню до держави.

Не людина для системи, де людина – гвинтик у системи, а навпаки - підхід що система для людини .

Поява нової типології нової типології зумовлена глибинними змінами у суспільстві, процесами децентралізації, та становленням громадянського суспільства також самім ставленням людини до себе й своїх потреб та свого місця у державі, нові вимоги також пов'язані глобальними тенденціями. Головним ресурсом стає насамперед людський потенціал.

Йде боротьба за :

- увагу;
- скорочення витрат часу;
- швидкість та якість комунікації;
- швидкість реагування системи до потреб користувача;
- тенденції до збільшення багатофункціональності;
- радикальне збільшення рівня комфорту.

Вимоги до архітектурних рішень об'єкту та тенденції:

1. Об'єкт повинен мати можливість оперативно пристосовуватись в залежності від поточних потреб. Що може досягатися за рахунок вільного планування, використання принципів метаболічної архітектури та інших прийомів, що дозволять швидку зміну або переформатування набору функцій.

2. Загальна віртуалізація та автоматизація (все більше послуг надається онлайн).

3. Користування безпілотними дронами як підручними засобами, відмова або зменшення операцій з реальним папером.

З часом це має привести до того що потреба приходити у спеціальне місце щоб отримати адміністративну послугу може повністю відпасти. Наприклад уявимо що всі послуги будуть автоматизовані, при потребі втручання спеціаліста він може знаходитись фізично влюбій точці країни, при потребі у фізичному носії, його доставляє до користувача послугою – дрон. Таким чином ми маємо такий процес - замовлення послуги по СМС запиту, далі максимум є можливість отримати пластикову карку або інший фізичний носій, за потреби, поштою.

Актуальними залишаються лише безпосередня комунікація людини з людиною так зване «Живе спілкування». То ми маємо визнати що акценти в такому разі зміщуються в сторону культурних, естетичних, укріплення соціальних зв'язків. Такі центри насамперед повинні стати центрами спілкування членів громади між собою, отримання естетичних та культурних вражень.

На перший план виходять такі функції:

- функції нових символів, культурного та арт об'єкту, центром тяжіння для членів громади та туристів;
- центрів з обміну досвідом та комунікації;
- центрами бурхливого розвитку різноманітних суспільних рухів та політичного життя громади;
- викликати відчуття співучасті та приналежності до процесів у своїй громаді .

Якщо підсумувати. То ми маємо такі основні тенденції:

- збільшення швидкості (пересування, комунікації, обміну інформацією);
- динамічне пристосування під потреби часу;
- збільшення загального комфорту ;
- вихід на перший план культурних та комунікативних функцій.

Ми маємо також такі історичні приклади багатофункціональності та превалювання культурно-естетичних функцій над основними як то Терми, та Римський форум.

Терми - античні лазні в класичній Греції - при великих будинках і гімназіях; в період еллінізму ними користувалося все населення міста. У Стародавньому Римі терми виникли за грецьким зразком і стали центрами громадського життя.

Відвідування терм римляни відносили до культурних заходів, тому внутрішня обстановка повинна була відповідати цьому призначенню. У римських лазнях завжди було чисто, акуратно і красиво. Інтер'єр прикрашали мозаїкою, фресками і скульптурами. У зовнішньому дворі розбивалися квітучі сади, будувалися фонтани, альтанки та алеї для прогулянок. Невід'ємною частиною терм були невеликі стадіони, криті галереї для пробіжок і гімнастичні зали. Обов'язковими були також читальні зали, амфітеатри, сцени для вистав і т. П. Терми були центрами суспільного життя Риму.

Римський форум (лат. Forum Romanum) - форум в центрі Стародавнього Риму, разом з прилеглими будівлями. Спочатку на ньому розміщувався ринок, пізніше він включив в себе коміції, курію, і придбав політичні функції.

Одна частина форуму призначалася для крамниць, інша - для публічних церемоній, релігійних свят, проведення виборів в канцелярії і магістрати, для ораторських трибун і винесення вироків засудженим.

Тут знаходилися храми головних богів - покровителів міста, перед якими відбувалися релігійні церемонії. Форум був центром політичного життя городян, місцем народних зборів і виступів державних діячів. Тут же зберігалася скарбниця, велася жвава торгівля,

укладалися угоди. У святкові дні форум перетворювався в зал для глядачів. У республіканський період все розмаїття сторін суспільного життя міста зосереджувалися на форумі.

У більш наближених до нас часи ми бачимо такі приклади як «Площа ринок» у м. Львів яка разом будинком міської ратуші стає центром суспільного життя міста.

Можна згадати також таке явище як пасажі, у Росії ж будівництво пасажів не виходило з конкретної містобудівної ситуації. Російські пасажі стали місцем для світського спілкування і модних гулянь, тобто в своїй суспільній значимості вони перевершила своє призначення бути просто місцем зустрічі покупця і продавця.

У м. Краматорськ донецької області, ми теж можемо прослідкувати період пошуків та експериментів. Характерним прикладом є пам'ятка архітектури палац культури НКМЗ. Будівля яка поєднує в собі на перший погляд непоєднуване, клубну частину з концертним залом, бібліотеку, осередки дитячих гуртків та громадських організацій, буфет, театр та спортивну частину з повноцінним тренувальним басейном та спорт залами и це все у межах однієї будівлі яка зовні має класичний вигляд.

Подібні об'єкти та комплекси стають центрами культурної та ділового життя міста, центром тяжіння для жителів міста та гостей.

Висновки.

Всі новостворені центри, мова йде про ЦНАП та центри об'єднаних територіальних громад, як вже існуючі так й проекти таких центрів, поки що можна вважати експериментальними об'єктами, де йде пошук оптимальних рішень.

Є питання до готовності законодавчої та нормативної бази до появи таких об'єктів, та можливості проектувати такі об'єкти у рамках діючого законодавчої та нормативної бази.

На разі не існує широких досліджень очікувань та взаємодії спільноти з новими типами центрів.

Нові часи та процеси які відбуваються в суспільстві потребують нових архітектурних форм та рішень.

Новітні матеріали та технології разом з новими уявленнями про комфорт та потреби громадян, зумовлюють нову типологію, та мають все біль зростаючий вплив на зовнішній вигляд та функціональні процеси будівлі.

Майже неможливо типізувати та стандартизувати рішення для таких центрів, бо кожна громада потребує розробку індивідуальних підходів. Кожен об'єкт має свій унікальний набір послуг, режим роботи, та взаємодії процесів.

Стає дедалі вагомою тенденція превалювання культурно-естетичних та соціально - комунікаційних функцій над основними.

Література

1. Адміністративно-територіальна реформа в Україні: політико-правові проблеми: моногр. / [Коваленко А.А., Вітман К.М., Скрипнюк О.В., Перегуда Є.В., Стойко О.М., Кучановський О.Г., Явір В.А.]; за ред. І.О. Кресіної. -К.: Логос, 2009.- 480 с.
2. Верменич Я.В. Адміністративно-територіальний устрій України: еволюція, сучасний стан, проблеми реформування [У 2-х ч. - Ч. ?] / Я.В. Верменич. - К.: Інститут історії України НАН України, 2009. -370 с.
3. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підруч. / А.М. Колодій, А.Ю. Олійник. - К.: Юрінком Інтер, 2007. - 504 с.
4. Шевчук Л.Т. Зарубіжний і вітчизняний досвід реформування адміністративно-територіального устрою / Л. Т.Шевчук. - Львів, 2007. -254 с
5. <https://shotam.info/v-ukraini-u-400-tsnapakh-zapratsiuiie-nova-systema/>
6. <https://design-mate.ru/read/objects/frank-lloyd-wright-and-first-openpaces>
7. <https://www.scjohnson.com/ru-ru/a-family-company/architecture-and-tours/frank-lloyd-wright/designed-to-inspire-sc-johnsons-frank-lloyd-wright-designed-administration-building>
8. <https://rb.ru/story/smart-city-service-building/>
9. <http://tehne.com/event/arhivsyachina/arhitektura-ssha-1918-1967>
10. <https://tsnap.ulad.org.ua/news/yak-stvoryty-efektyvni-tsnap/>
11. <http://rome-with-love.ru/rimskie-termi-samye-znamenitye-bani-vechnogo-gorod>
12. http://antique.totalarch.com/gha_roma/2/3
13. https://www.mckinsey.com/ru/~/_/media/McKinsey/Industries/Public%20Sector/Our%20Insights/Smart%20city%20solutions%20What%20drives%20citizen%20adoption%20around%20the%20globe/Smart-city-solutions-What-drives-citizen-adoption-around-the-globe-RU.ashx
14. <http://smartgov.consulting/ru/razvitie-gorodov-fenomen-singapura>
15. https://thearchitect.pro/ru/news/4460-Belye_lepstki_Doma_justitsii_v_Tbilisi
16. <http://e-gov.by/egov-obzor/id-card-georgia>
17. <https://tsnap.ulead.org.ua/news/yak-stvoryty-efektyvni-tsnap/>
18. <https://golos.ua/i/280153>
19. http://dfrr.minregion.gov.ua/foto/upload/Service_center%2017August2018.pdf
20. <http://cnap.in.ua/wp-content/uploads/2017/08/%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97-%D1%89%D0%BE%D0%B4%D0%BE-%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D1%81%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%B8%D1%85-%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%B2%D1%96%D1%81%D0%BD%D0%B8%D1%85-%D1%86%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%80%D1%96%D0%B2.pdf>
21. http://pravo.org.ua/img/books/files/14587171632011_centra-admin-poslug-tymoschuk-2011.pdf
22. <http://www.slavrada.gov.ua/?view=unite>
23. <https://www.ukrinform.ru/rubric-society/2356980-v-ukraine-otkryvaetsa-centra-gde-mozno-budet-obsatsa-s-vlastami.html>

Посилання на презентацію фотоматеріалів:

1. https://docs.google.com/presentation/d/11WaE3daaaek54OBATVlbQoRNKM_kA95KM_BrTofQ8dgQ/edit?fbclid=IwAR1ioaxGjepoa5PVf_LdVrA1_gKTVz_2e8kSqWkepwxKNB8ks2Kfj_0XV6g#slide=id.g57914b1091_0_0